

Mroczkowski, Ireneusz

XXXV tom "Studiów Płockich"

Studia Płockie 35, 11-14

2007

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

XXXV TOM „STUDIÓW PŁOCKICH”

XXXV numer *Studiów Płockich* ukazuje się w roku zmiany na stolicę biskupiej w Diecezji Płockiej. Hasłem nowego Pasterza, biskupa Piotra Libery, są słowa: *Deus caritas est*. Do tych samych słów, zaczerpniętych z Pierwszego Listu św. Jana Ewangelisty, odwołuje się pierwsza encyklika Benedykta XVI: „Bóg jest miłością: kto trwa w miłości, trwa w Bogu, a Bóg trwa w nim” (1 J 4, 16). Słowa te wyrażają nie tylko istotę wiary chrześcijańskiej, ale – jak podkreśla Benedykt XVI – są obrazem człowieka i jego drogi. Także drogi Kościoła, który poprzez miłość się oczyszcza i odnajduje nadzieję.

Zainspirowani słowami św. Jana, proponujemy w teologicznej części *Studiów Płockich* kilka artykułów poświęconych teologii św. Jana. Jego Ewangelia od pierwszych wieków wzbudzała podziw i kontrowersje. Służyła do poznania głębi wiary poprzez przekaz oryginalnej chrystologii. Niektóre rysy tej chrystologii, zawarte w opisie Męki Pańskiej, odślaniają ks. T. Lewicki i A. Kierzkowska (*Janowy opis Pasji w kontekście chrystologii Czwartej Ewangelii*). Jan tak opisał poszczególne etapy Męki Chrystusa, że przy ich lekturze nie tylko podziwiamy godność Jezusa cierpiącego, ale wzrasta w nas wiara w Jezusa jako Mesjasza. Boskość Jezusa ukazuje się tu bez żadnych zasłon.

Podobnie jest z obrazem Maryi pod krzyżem. Ks. Cz. Rychlicki analizuje Janowe przedstawienie Maryi pod Krzyżem z perspektywy umiłowanego ucznia, który nie tylko wziął Matkę Bożą do siebie, ale przyjął Ją jako dar wspomagający zbawienie całej ludzkości („*Niewiasto, oto Syn Twój... oto Matka Twoja*” [J 19, 26]. *Słowa z Krzyża odczytane dzisiaj*). Autor pokazuje, że u stóp Krzyża zaczęła się formować „mała społeczność” Jezusa, a więc rodzący się Kościół.

Życie tego Kościoła, widziane ciągle z perspektywy Janowej, możemy śledzić w Homiliach św. Augustyna. Ks. W. Turek przypomina Homilię 5 („*Sine caritate nihil tibi prodest*”. *Aktualność duchowego przesłania Homilii 5 na Pierwszy List Jana*), którą Biskup z Hippony wygłaszał w Oktawie Wielkanocnej na początku V wieku. Autor ukazuje nie tylko aktualność nauki św. Jana o grzechu, miłości i zazdrości, ale także kunszt oratorski Augustyna. Dzisiejsi kaznodzieje mogą się wiele od niego nauczyć.

Życie Kościoła, jako wspólnoty kultu i miłości, od początku chrześcijaństwa realizuje się przede wszystkim w liturgii, stanowiącej pamiątkę męki, śmierci i zmartwychwstania Chrystusa. Wyjątkowo dobitnie widać to na przykładzie liturgii Niedzieli Palmowej, której starożytną genezę i wciąż aktualny sens teologiczny ukazuje ks. Daniel Brzeziński (*Niedziela Palmowa Męki Pańskiej: tradycje i współczesność*). Niedziela Palmowa Męki Pańskiej (tak brzmi oficjalny tytuł

obchodu) z jednej strony jest pamiątką uroczystego wjazdu Chrystusa do Jerozolimy, a z drugiej – uobecnieniem Jego męki i śmierci krzyżowej. Jezus, wkraczając do Świętego Miasta i odbierając spontaniczny hołd od jego mieszkańców, miał świadomość, że po radosnym „Hosanna” nastąpi Wielki Piątek i krzyk tłumu „Ukrzyżuj Go”. Jednak to uniżenie i upokorzenie – przez krzyż – doprowadziło do zwycięstwa.

Chrześcijańskimi drogami zwycięstwa nad sobą są: mistyka, kontemplacja i asceza. Jednego z największych autorów ascetycznych V wieku, Diadocha z Fotyki, przybliży nam ks. L. Misiarczyk (*Myśli namiętne w pismach Diadocha z Fotyki*). Konsekwentnie w kolejnych tomach *Studiów Płockich* przypominamy autorów ascetycznych, których ukształtował „uniwersytet na pustyni”, a którzy – jak choćby Diadoch z Fotyki – mają nam wiele do powiedzenia o naturze kontemplacji, wizji Boga i chrześcijańskiej ascezie.

Bez niej nie obroni się świętości życia ludzkiego i całościowo pojmowanego zdrowia duszy i ciała. O tym traktują trzy kolejne artykuły niniejszego tomu. Pani R. Kreczmańska (*Źródło świętości życia ludzkiego w świetle encykliki Jana Pawła II „Evangelium vitae”*) pokazuje, jak osobowe otwarcie się na relacje z Bogiem, zmienia perspektywę patrzenia na życie ludzkie. Chrześcijanin zdobywa je poprzez refleksję nad Misterium Stworzenia, Wcielenia Syna Bożego oraz Dzieła Odkupienia, o czym przypomniał Jan Paweł II w *Evangelium vitae*.

Ks. S. Zalewski podejmuje temat uzdrawiania poprzez bioenergoterapeutów (*W sieci „New Age” – bioenergoterapia a uzdrowienia chrześcijańskie*). Autor przedstawia rozumienie energii w świetle nauk empirycznych, analizuje sposoby przekazywania energii przez uzdrowicieli oraz wskazuje na pozaprzyszrodzone źródła mocy uzdrawiającej. Cenne są uwagi Autora na temat możliwości uwiedzenia przez demony oraz chrześcijańskie kryteria uzdrawiania dzięki charyzmatom.

Mówiąc o uzdrowieniu, nie można pominąć sakramentu pokuty, w którym następuje głębokie uzdrowienie duchowe. Problem ten podejmuje ks. M. Wróblewski z perspektywy kaznodziejskiej (*Inicjatywa Boga w „mysterium reconciliationis” na przykładzie wybranych tekstów kaznodziejskich*). Autor świadom jest tego, że w tym uzdrowieniu inicjatywę ma Bóg Miłosierny. Bada więc, czy w polskich pomocach kaznodziejskich, drukowanych w „Bibliotece Kaznodziejskiej”, „Współczesnej Ambonie”, „Materiałach Homiletycznych”, „Ateneum Kapłańskim” i „Mszy Świętej”, inicjatywa Boga jest wystarczająco jasno pokazywana.

Tak przeżywany sakrament pokuty przyczynia się do prawdziwego rozwoju człowieka, który w żadnym razie nie polega tylko na wzroście biologiczno-materialnym. Jan Paweł II podkreślał znaczenie tzw. „parametru wewnętrznego”, który jest właściwy człowiekowi stworzonemu na obraz i podobieństwo Boga. Piśze o tym ks. L. Smoliński (*„Parametr” wewnątrz jako miara rozwoju ludzkiego w świetle encykliki Jana Pawła II „Sollicitudo rei socialis”*). Autor przypomina rolę aspektu moralnego w dobrze rozumianym rozwoju oraz przestrzega przed współczesnymi wypaczeniami w rozumieniu rozwoju.

Przed wypaczeniami rozumu broni właściwa filozofia. Dlatego w części filozoficzno-psychologicznej *Studiów Płockich* wracamy do myśli św. Tomasza, niez-

stąpionego Mistrza myślenia chrześcijańskiego. Ks. I. Mroczkowski (*Tomaszowa interpretacja prawa naturalnego*) pokazuje znaczenie Tomaszowego traktatu o prawie naturalnym dla współczesnej obrony prawdy moralnej. Autor wymienia najważniejsze szkoły interpretujące Tomaszowy traktat o prawie naturalnym oraz wyodrębnia płaszczyzny dialogu współczesnej myśli z filozofią Tomasza. Niezwykłą rolę w przyswajaniu nauki Tomaszowej odegrał w pierwszej połowie XX wieku w Polsce O. Jacek Woroniecki. Jego sylwetkę i dzieło przypomina w *Studiach Płockich* ks. J. Grzybowski (*O. Jacek Woroniecki OP – prekursor myśli tomistycznej w Polsce*).

O prawdę moralną chodzi też w artykule ks. T. Rutowskiego (*Odpowiedzialność w świetle filozofii. Konieczne warunki uzasadnionego nagradzania lub karnia*). Autor nie tylko broni klasycznej wizji człowieka, ale klarownie pokazuje jej konsekwencje w praktyce społecznego karania lub nagradzania ludzi. Czytelnik tego artykułu ma możliwość syntetycznego spojrzenia na kluczowe stanowiska w dzisiejszym sporze o człowieka.

Człowieka bronił też wybitny filozof i teolog kultury, ks. Janusz S. Pasierb, którego 15 rocznica śmierci przypadnie w przyszłym roku. Jego filozofię kultury, która jest formą stosunku człowieka do natury, przedstawia pani E. Grzybowska (*„Miasto na górze”. Filozofia kultury w ujęciu J. S. Pasierba*).

Ciekawy i przydatny dla wielu pedagogów i duszpasterzy temat podejmuje ks. R. Jaworski, pisząc o *Znaczeniu konfliktów w kształtowaniu tożsamości człowieka*. Autor przedstawia nie tylko psychologiczne rozumienie tożsamości, ale szeroko omawia proces kształtowania tożsamości, z uwzględnieniem znaczenia konfliktów i kryzysów dla ukształtowania głębokiej, pozytywnej, dojrzałej osobowości.

Przykłady takich osobowości, w historii diecezji płockiej, przedstawiamy w części historycznej *Studiów Płockich*. Na pierwszym miejscu umieszczamy artykuł ks. T. Żebrowskiego o testamencie ks. Pawła Głogowskiego, dziekana Kapituły Katedralnej Płockiej, przyjaciela S. Hozjusza, A. F. Modrzewskiego, współpracownika biskupów A. Krzyckiego i A. Noskowskiego (*Testament Pawła Głogowskiego [1502-1580] – dziekana Kapituły Płockiej*). P. Głogowski był jedynym Polakiem, który uczestniczył w drugiej Sesji Soboru Trydenckiego. Jego testament jest ciekawym świadectwem stosunków w Kościele w XVI wieku.

XVI-wiecznych biskupów Kościoła Płockiego, których nazwiska pojawiają się w opisie życia P. Głogowskiego, przypomina ks. M. M. Grzybowski (*Mecenat biskupów płockich epoki renesansu*). Dzięki temu artykułowi możemy zapoznać się z osobowościami E. Ciołka, R. Leszczyńskiego, A. Krzyckiego, J. Chojeńskiego, P. Gamrata, J. Buczackiego, S. Maciejowskiego, A. Noskowskiego, P. Myszковского i P. Dunin Wolskiego.

Ks. W. Góralski przenosi nas w czasy o cztery wieki późniejsze, opisując odbudowę Kapituły Katedralnej Płockiej po II wojnie światowej (*Skład osobowy Kapituły Katedralnej Płockiej w okresie rządów diecezją przez biskupa Tadeusza Pawła Zakrzewskiego*). Autor pokazuje, że choć zmieniły się warunki życia i możliwości Kapituły, to niezmiennie jest przywiązanie do Kościoła, obrona jego dziedzictwa i tożsamości.

Przykłady konkretnych działań w tym zakresie znajdujemy w następujących trzech artykułach, prezentujących konkretne dokumenty z historii diecezji płockiej. Ks. D. Majewski, na podstawie Akt Wizytacyjnych biskupa M. J. Poniatowskiego, przedstawia miejsca kultu najważniejszych relikwii w archidiakonacie płockim (*Relikwie w archidiakonacie płockim Diecezji Płockiej w czasach biskupa Michała Jerzego Poniatowskiego [1773-1785]*). Diecezja płocka dzieliła się wtedy na trzy archidiakonaty; obok płockiego, był dobrzyński i pułtuski. W archidiakonacie płockim znajdowały się następujące dekanaty: bielski, biezuński, bodzaniowski, ciechanowski, gostyniński, janowski, mławski, nowomiejski, płocki, płoński. Na podstawie artykułu Księży pracujący w parafiach tych dekanatów mają okazję do przypomnienia wiernym o często zapomnianym kulcie.

Ks. M. M. Grzybowski prezentuje stan diecezji płockiej na podstawie raportu biskupa A. Prazmowskiego z 1818 roku (*Stan diecezji płockiej na podstawie raportu biskupa Adama Prazmowskiego z 1818 roku*). Raport przedstawia nie tylko sytuację diecezji płockiej na początku XIX w., ale i działania biskupa Prazmowskiego w celu ożywienia życia religijnego na Mazowszu.

Niezwykły owoc takiego ożywienia prezentuje ks. A. Rojewski, opisując „Gąbińskie Wiadomości Parafialne”, czasopismo redagowane i wydawane w latach 1932- 1934 przez ks. Feliksa Malinowskiego, wikariusza parafii w Gąbinie („*Gąbińskie Wiadomości parafialne*” jako źródło do dziejów parafii i miasta z lat 1932-1934). Cenne jest to, że Autor przedstawia fenomen parafialnego tygodnika na tle problemów Kościoła w Polsce i w diecezji płockiej. Czytając o dokonaniach Wikariusza z Gąbina, nasuwa się pytanie: co robiłby ks. F. Malinowski dzisiaj, kiedy możliwości druku i redagowania są o wiele większe?

Niniejszy tom *Studiów Płockich* uzupełniają – jak zwykle – sprawozdania i recenzje. Ks. P. Wiśniewski pisze nie tylko o polskich kapelach muzycznych w Średniowieczu (*Polskie kapele muzyczne średniowiecza i renesansu*), ale omawia także współczesne szkolenie organistów i muzyków kościelnych (*II Sesja naukowa dla organistów i muzyków kościelnych*). Zamieszczamy też recenzje ciekawych książek O. Wojciecha Giertycha OP, Teologa Domu Papieskiego, ks. L. Misiarczyka, płockiego patrologa, kard. J. Ratzingera, J. Habermasa i ks. J. Jarosiewicza.

Mamy nadzieję, że Czytelnicy *Studiów Płockich* odkryją ślady wielkości ludzi Kościoła na Mazowszu. Cały tom dedykujemy Księdzu Prof. dr. hab. Michałowi Marianowi Grzybowskiemu, znanemu historykowi Kościoła na Mazowszu, profesorowi Wyższego Seminarium Duchownego w Płocku oraz wykładowcy na wielu uczelniach w Polsce. Dziękujemy Księdzu Profesorowi za to, że na wykładach i w licznych publikacjach ukazuje historię naszej Diecezji jako wielką nauczycielkę życia Kościoła. Dziękujemy za publikowanie bezcennych źródeł, opisy dróg kapłańskich, pokazywanie heroizmu płockich biskupów i księży podczas drugiej wojny światowej. Dziękujemy za takie umiłowanie Diecezji, które niczego nie przemilcza i potrafi budzić dumę.

Ks. I. Mroczkowski